www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

Introducing a Model of Antecedents of Educational Success of Martyrs and Veterans Students

Hosein Namdar[1], Mohammad Sahebalzamani*[2], Nadergholi Ghoorchian[3]

[1] Department of Higher Education Management, Department of Higher Education, Faculty of Management and Economics, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.
[2] Department of Management, Faculty of Health, Tehran Medical Sciences, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
[3] Department of Higher Education Management, Faculty of Management and Economics, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran.

Corresponding author: Mohammad Sahebalzamani Department of Management, Faculty of Health, Tehran Medical Sciences, Islamic Azad University, Tehran, Iran. Email: m_szamani@yahoo.com

Article Info

Keywords: *Educational success, Martyrs and veterans students, Individual factors, Environmental factors, Educational factors, Facility and facilities*

Abstract

Introduction: Improving the conditions for improving the educational success of martyrs and veterans affairs students is one of the basic responsibilities of university administrators and foundation of martyrs and veterans affairs. In this regard, the present study has identified, categorized, ranked and evaluated the present status of factors affecting the educational success of these students educating in Islamic Azad universities in Tehran.

Methods: This research is practical and quantitative. The model developing has been done with an inductive approach and through Delphi method. To this end, 20 experts of higher education as well as managers and staff of foundation of martyrs and veterans affairs have been surveyed during three phases. The model testing has been conducted using confirmatory factor analysis and path analysis through PLS software. The statistical population of this section includes 1227 students of Islamic Azad University educating in Tehran, among them 386 persons were randomly selected as the statistical sample. The data gathering tool was a researcher-made questionnaire. To evaluate the existing status of the elements of this model, T -test has been used through SPSS software .

Results: The proposed model consists of four main dimensions: individual factors, environmental factors, educational factors and facilities. Validation of the model confirms the effects of the four identified factors.

Conclusions: Improving the factors presented can help empowering of these students to play a more effective role in the community. Paying attention to the impact factor and the existing status of these factors can help to improve the effectiveness of these practices.

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۳، شماره ۳، ۱۳۹۹
صفحات: ۲۲۹-۲۳۹

ارائه الگوی پیشایندهای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر

حسین نامدار[۱]، محمد صاحب الزمانی[۲*]، نادر قلی قورچیان[3]

[۱] رشته مدیریت آموزش عالی، گروه مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
[۲] گروه مدیریت، دانشکده بهداشت، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
[۳] گروه مدیریت آموزش عالی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

*نویسنده مسوول: محمد صاحب الزمانی، گروه مدیریت، دانشکده بهداشت، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ایمیل: m_szamani@yahoo.com

چکیده

مقدمه: بهسازی شرایط ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر جزو مسئولیت‌های اساسی مدیران دانشگاه‌ها و بنیاد شهید و امور ایثارگران به شمار می‌رود. در این راستا پژوهش حاضر به شناسایی، طبقه‌بندی، رتبه‌بندی و ارزیابی وضعیت موجود عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه‌های آزاد اسلامی شهر تهران پرداخته است.

روش‌ها: این پژوهش از نگاه هدف کاربردی است و در زمره پژوهش‌های کمی- کیفی قرار می‌گیرد. ارائه الگو با رویکرد استقرایی و با روش دلفی انجام شده است. بدین منظور از ۲۰ نفر از خبرگان رشته‌های علوم تربیتی و مدیریت آموزش عالی و همچنین مدیران و کارکنان بنیاد شهید انقلاب اسلامی طی سه مرحله نظرسنجی شده است. آزمون الگو با روش‌های تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل مسیر با کمک نرم‌افزار پی.ال.اس انجام شده است. جامعهٔ آماری این بخش نیز شامل دانشجویان شاهد و ایثارگر مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی در شهر تهران به تعداد ۱۲۱۷ نفر بوده است که از میان آنها ۳۸۶ نفر به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها نیز پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بوده است. برای ارزیابی وضعیت موجود ارکان این الگو در جامعه هدف نیز از آزمون تی تک‌نمونه‌ای با استفاده از نرم¬افزار اس.پی.اس.اس استفاده شده است.

یافته‌ها: الگوی ارائه شده شامل چهار بعد اصلی بوده است: عوامل فردی، عوامل محیطی، عوامل آموزشی و تسهیلات و امکانات. اعتبارسنجی الگو نیز توان تبیین‌گری مناسب عوامل چهارگانه شناسایی شده بر موفقیت تحصیلی این دانشجویان را تایید کرده است.

نتیجه‌گیری: بهسازی وضعیت موجود عوامل ارائه شده در قالب این الگو توسط مدیران دانشگاه و بنیاد شهید انقلاب اسلامی می‌تواند به پرورش این دانشجویان برای ایفای نقش موثرتر در جامعه یاری رساند. توجه به ضریب تاثیر و وضعیت موجود این عوامل می‌تواند به ارتقای اثربخشی این اقدامات کمک کند.

واژگان کلیدی: موفقیت تحصیلی ،دانشجویان شاهد و ایثارگر، عوامل فردی، عوامل محیطی، عوامل آموزشی،تسهیلات و امکانات

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

مقدمه

تربیت نیروی انسانی کارآمد از جمله وظایف اصلی دانشگاه‌ها محسوب می‌شود. زیرا دانشگاه ها یکی از مکان های است که در آن آموز ش های سازمان یافته و علمی گرا ارائه می شود. ارائه آموزش از عوامل سازمان یافته ای که در آن دانش، مهارت و علاقه مندی های فراگیران توسعه یابد صورت می پذیرد، اما گاهی اوقات دیده می شود که در یک کلاس، تفاوت هایی در خصوص یادگیری فراگیران وجود دارد که ناشی از فاکتور های مختلفی است که بر روی موفقیت تحصیلی آنان تاثیر می گذارد[۱].

دانشجویان سرمایه‌های گرانقیمت هر کشور به شمار می روند که توجه به تربیت آنها از نظر علمی، پژوهشی و فرهنگی بسیار حائز اهمیت است. به همین دلیل پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌ها و عوامل مرتبط با آن، از اولویت‌های پژوهش در آموزش و از مسائل مورد توجه مدیران آموزشی دانشگاه‌ها است [۲]. از این رو بهبود کیفیت آموزشی و سرمایه‌گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی از عوامل مؤثر در توسعه همه‌جانبه کشورها محسوب می‌شود. در همین راستا پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز از جمله اهداف اساسی برنامه‌های آموزشی است. زیرا زیرا امکان توسعه و بهره‌برداری موثر از استعدادها و توانائیهای دانشجویان را فراهم می‌سازد[۳]. موفقیت تحصیلی به جلوه‌ای از وضعیت تحصیلی دانشجو است که با شاخص‌هایی همچون نمره یک دوره، میانگین نمره‌ای برای مجموعه‌ای از دوره‌ها در یک درس با میانگین نمرات در دوره های تحصیلی فرد باشد[۴].

در مقابل، افت تحصیلی یکی از مشکلات هر نظام آموزشی از جمله دانشگاه‌ها است که نه تنها به عنوان یک مشکل شخصی بلکه بعنوان یک معضل اساسی اجتماعی نیز به شمار می‌رود زیرا علاوه بر اتلاف هزینه‌ها، بر اثر دیرتر راه یافتن فرد به بازار کار، سرخوردگی و از دست رفتن روحیه، خسارات زیادی به خود دانشجو، خانواده ها، جامعه و کشور وارد می شود و ممکن است رفتارهای منفی اجتماعی، ترک تحصیل یا ترک خانواده، اعتیاد به مواد مخدر و خودکشی را به دنبال داشته باشد. مطالعات متعددی که در این زمینه صورت گرفته است عواملی از قبیل ویژگی های شخصیتی دانشجویان و شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خانواده، مشکلات مالی، زندگی در خوابگاه و دوری از خانواده، ویژگی‌های رشته تحصیلی مبالغ و تجهیزات آموزشی و شیوه تدریس اساتید را با وضعیت تحصیلی و مشروط شدن مرتبط دانسته‌اند[۵].

یافتن شرایط و روشهای موثر در جهت موفقیت تحصیلی از جمله موضوعات مورد علاقه پژوهشگران و صاحبنظران علوم تربیتی بوده است. بی تردید مجموعه ای از عوامل فردی و محیطی، یا عوامل شناختی و غیر شناختی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تأثیر می گذارد؛ زیرا متغیر موفقیت تحصیلی، متغیری چندبعدی است و از عوامل متعددی تأثیر می‌پذیرد [۶].

ارزش ایثار و روحیه ایثارگری در قالب هزینه مادی تا فدا کردن جان، از گذشته تاکنون در همه ملل با فرهنگ های متفاوت و ادیان مختلف، ستودنی و از برجسته ترین ارزش های بشری بوده است. همه ملت‌ها به فداکاران، جانبازان و سلحشوران خود به دیده احترام می نگرند و این روحیه ایثارگری در همه جوامع مورد ستایش است. لیکن شیوه این تقدس گرایی و احترام متفاوت است. حمله عراق به ایران از سوی عامه مردم ناجوانمردانه و توهین به غرور ملی تلقی می‌شد و احساسات ملی را برانگیخت که مقابله با دشمن، و دفاع از وطن، به یک ارزش اجتماعی تبدیل شد و بسیاری از جوانان حتی با وصف مخالفت شدید پدر و مادر خود، خانه‌ها را به سوی جبهه ها ترک کردند. بنابراین با تثبیت ارزش ها و هنجارهای دینی و انقلابی، فرهنگ ایثارگری جایگاه و مقام بالایی پیدا نمود و جامعه به نقش و اهمیت ایثارگران و فداکاری خانواده هایشان پی بردند چرا که کنش ایثارگرانی آنها، موجب مصونیت جامعه در برابر تجاوز دشمن شد[۷].

در این میان وضعیت خاص زندگی شخصی، اجتماعی و تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر ایجاب می‌کند پرداختن به مقولهٔ موفقیت تحصیلی آنان با نگاهی خاص و رویکردی ویژه انجام شود. جنگ تحمیلی و دفاع مقدس در کنار دستاوردهای عظیمی که برای کشور در پی داشت، پیامدهای ناگوار بسیاری نیز در پی داشت. یکی از این پیامدهای اجتماعی آن بی سرپرست شدن فرزندان شهدای گرانقدر و جانباز و اسیر شدن تعداد زیادی از فرزندان میهن اسلامیمان بود. نبود سرپرست، بحران های روانی، نبود حمایت های مالی، روانی و ایفای نقش بنیاد شهید و امور ایثارگران را در حمایت از خانواده معظم شهدا، جانبازان و ایثارگران را ضروری ساخته است. از جمله دغدغه های اساسی این خانواده ها، تحصیل فرزندانشان بوده است تا بتوانند به عنوان آینده سازان کشور و ادامه دهندگان راه و آرمان‌های پدران خود به گونه‌ای موثر ایفای نقش کنند. اما مشکلات پیش روی این خانواده ها باعث می شود شرایط تحصیل فرزندانشان نیز با محدودیت ها و دشواری های فراوانی همراه باشد. وجود این محدودیت ها باعث می شود تحصیل آنها با عدالت آموزشی همراه نباشد و کسب موفقیت تحصیلی برای آنها بسیار دشوارتر از دیگر دانشجویان است. ازطرف دیگر، مرور متون روان‌شناسی در دهه‌ی اخیر، بیان‌گر تأکید فراوان بر نقش پدر در تربیت فرزندان و اثرات سوء ناشی از عدم حضور وی در خانواده می‌باشد. این مشکل عاطفی‌تربیتی، یکی از پی‌آمدهای جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در اثر شهادت، اسارت و جانبازی تعداد زیادی از عزیزان پاک این مرز و بوم و نبود نعمت پدر در کانون گرم خانواده بوده است [۸].

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

با وجود پژوهش‌های بسیاری که در زمینه الزامات، عوامل موثر و روش‌های ارتقای پیشرفت تحصیلی و موفقیت تحصیلی انجام شده است [۹و۱۰و۱۱]. مطالعات انجام شده در این زمینه در خصوص دانشجویان شاهد و ایثارگر بسیار ناچیزند و نبود الگویی جامع و یکپارچه در این زمینه به عنوان راهنمای عمل دست‌اندرکاران این امر بسیار مشهود است. بر این اساس پژوهش حاضر بر آن است تا عوامل موثر بر ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر شناسایی را در قالب الگویی به نسبت جامع ارائه کند، وضعیت موجود موفقیت تحصیلی این دانشجویان بر این اساس ارزیابی کند و پیشنهادهایی کاربردی برای ارتقای موفقیت تحصیلی این دانشجویان در خصوص هر یک از ابعاد مدل ارائه شود.

موفقیت یک راه است نه یک هدف ودر این مسیر عوامل موثر بسیاری دخیل هستند. موفقیت در واقع به دست آوردن نتایج عینی و ملموس و محسوس است [۱۲]. در مطالعات اولیه بر روی این مفهوم، آن را با مفاهیمی چون پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی یکسان در نظر گرفته اند و میانگین نمرات درسی یا معدل به عنوان مشهورترین و معمولترین ابزار موفقیت تحصیلی دانش آموزان مورد استفاده قرار گرفته است [۱۳]. کوبال و میوسک (۲۰۰۱) معتقدند تعاریف موفقیت تحصیلی را میتوان در دو دسته بزرگ که شامل تعاریف عینی (نمرات، درجه سازگاری با کارها و سیستم آموزشی) و تعاریف ذهنی یا روانشناختی (نگرش فرد نسبت به موفقیت تحصیلی خود) جای داد. تعریف به نسبت جامع از موفقیت تحصیلی عبارت است از خودپنداره و خودارزیابی فراگیر نسبت به موفقیت در تحصیل و نیز نگرش اطرافیان مهم (والدین و معلمین) نسبت به موفقیت فراگیر و شامل مؤلفه های ارزش گذاری شخصی، خودکارآمدی (باور به تأثیرگذار و نافذ بودن و داشتن کنترل بر موفقیت تحصیلی)، هدفمندی (داشتن معنا یا هدف شخصی در تجربه ی تحصیلی)، مشارکت فعالانه در امور تحصیلی (میزان و عمق مشارکت در فرایند یادگیری)، تفکر انعکاسی (تأمل فردی و بسط مطالب و تجارب پیشین به منظور نگهداری اطلاعات در حافظه درازمدت)، یکپارچگی اجتماعی (سبک ارتباط با افراد مهم زندگی، روابط و تعاملات بین فردی)، خودآگاهی (افزایش آگاهی فرد نسبت به فرآیند تفکر، پرداختن به فراشناخت) و خودپنداره ی تحصیلی ، سبکهای یادگیری و عادات یادگیری فردی (دیدگاه جامع فرد، ادراک وی نسبت به مدرسه و احساس موفقیت در مدرسه) مفهوم‌سازی شده است [۱۴].

تعاریف گوناگون و محققان مختلف حوزه موفقیت تحصیلی ملاکهای مختلفی را برای ارزیابی موفقیت تحصیلی فراگیران در نظر گرفته‌اند. برخی از محققان معدل درسی و ترکیب نمرات دروس مختلف را ملاک موفقیت تحصیلی دانسته اند. برخی دیگر از محققان ملاک‌هایی از جمله حلّ مسائل پیچیده، عزت نفس و خود پنداره توانایی را نیز به معدل اضافه کرده اند[۱۵]. آرتینو نیز این سازه را شامل سه مؤلفهٔ پیشرفت، رضایت و تداوم انگیزش می داند. پشتکار دانش آموز (مداومت)، نیل به اهداف تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و تحول جامع (شامل تحول ذهنی، هیجانی، اجتماعی، اخلاقی، جسمی و معنوی)، خودکارآمدی، احساس هدفمندی، مشارکت فعالانه، تفکر انعکاسی، یکپارچگی اجتماعی، خودآگاهی و خودپندارهٔ تحصیلی همگی به عنوان ابعاد و ملاکهای موفقیت تحصیلی در نظر گرفته شده اند[۱۶]. موفقیت تحصیلی سازه ای چند بعدی است که تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد. نتایج یک مطالعه فراتحلیل (با تلفیق نتایج ۱۶ مطالعه که شامل ۴۱۳۰ استاد دانشگاه) جهت مشخص شدن ارتباط بین اثربخشی اساتید و پیشرفت تحصیلی دانشجویان انجام گرفت عوامل موثر بر موفقیت دانشجویان را اثربخشی اساتید، طول دوره آموزش، محل تحصیل، یا سطح تحصیلات دانشجویان. نشان داد. نتایج نشان داد که میانگین رابطه اثربخشی اساتید و پیشرفت تحصیلی دانشجویان معنی دار بود، اما اندازه اثر کوچک بود. نتایج همچنین نشان داد که این رابطه با برخی از اقدامات و عوامل زیربنایی اساتید و طول دوره تدریس تأثیر می پذیرد[۱۷].

اصفهانی اصل (۱۳۸۱) سازگاری فردی و اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر شاهد و غیر شاهد مشغول به تحصیل در سال سوم متوسطه شهر اهواز را مقایسه کرد. او دریافت که دانش آموزان شاهد سازگاری فردی، اجتماعی و پیشرفت تحصیلی پایین تری نسبت به دانش آموزان غیر شاهد داشتند[۱۸].

گودرزی (۱۳۸۲) به بررسی رابطه گرایش دینداری و ویژگی‌های فردی اجتماعی دانشجویان استان همدان پرداخت. او به این منظور ۲۰۰ دانشجوی شاهد دختر و پسر ۱۸ تا ۲۲ سال را انتخاب و مورد مطالعه قرار داد و به نتایج زیر دست یافت:

۱. بین دینداری و پایبندی اخلاقی اجتماعی دانشجویان دختر و پسر شاهد رابطه مثبت و معناداری وجود داشت.

۲. پیشرفت تحصیلی دانشجویان غیر شاهد بهتر از دانشجویان شاهد بود به طوری که فقط ۶ درصد از دانشجویان شاهد معدل ۱۷ و بالاتر داشتند و در حدود ۶۰ درصد از آنها حداقل یک بار تجربه مشروط شدن را داشتند و ۴۳ درصد برای فارغ التحصیل شدن نیاز به زمان بیشتری نسبت به دانشجویان غیر شاهد داشتند[۱۹].

شیروانی (۱۳۸۷) در پژوهش خود به بررسی عملکرد تحصیلی دانش آموزان شاهد و ایثارگر طرح مدارس شاهد با دانش آموزان شاهد و ایثارگر طرح پراکنده پرداخته است؛ یافته های این پژوهش نشان دادند که تفاوت درزمینه« علاقه مندی به تحصیل » میان دانش آموزان مدارس شاهد و طرح پراکنده، تفاوت میان عملکرد تحصیلی دانش آموزان پسر شاهد مدارس شاهد و دانش آموزان پسر طرح پراکنده، تفاوت میان عملکرد

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

تحصیلی دانش آموزان دختر شاهد و ایثارگر با دانش آموزان پسر شاهد و ایثارگر و تفاوت میان عملکرد تحصیلی دانش آموزان شاهد با دانش آموزان ایثارگر معنادار بوده است. یافته های مربوط به مقایسه عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر شاهد و ایثارگر با دانش آموزان پسر شاهد و ایثارگر، گویای این نکته است که دانش آموزان دختر، عملکردی بهتر نسبت به دانش آموزان پسر داشته اند[۲۰].

تحقیق تیمی که در سال ۲۰۱۸ به طور مشترک بین ایران و روسیه انجام شد، به بررسی اثربخشی و انگیزه معلم بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان در آموزش علمی در مدارس راهنمایی و دبیرستانی در ایران و روسیه پرداخت که نتایج نشان داد که تفاوت جنسیتی معنی دار نبود اما تفاوت نژادی از نظر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در آموزش علمی معنی دار بود. همچنین یافته های دیگر، تأثیر معنادار خودکارآمدی معلمان و انگیزه در پیشرفت تحصیلی در آموزش علوم را نشان داد [۹].

باراجاس (۲۰۱۳) در مطالعه ای بر روی دانش آموزان ۱۰ تا ۱۴ سال کالیفرنیا، تاثیر یک برنامه مشاوره گروهی را بر پیشرفت تحصیلی آنان بررسی کرد. در این برنامه که ۱۰ جلسه به طول انجامید، مهارتهای مدیریت وقت، برنامه ریزی، هدف گذاری، یادداشت برداری، روشهای مطالعه و امتحان دادن، غلبه بر اضطراب امتحان، کشف اهداف مسیر شغلی و مقدمه ای بر مشاغل مرور شد. نتایج حاکی از افزایش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود[۱۰].

ایندریکا، کازان و ترانا (۲۰۱۱) ضمن تاکید بر اینکه ۷۳ درصد از دانش آموزان و دانشجویان حدود یک هفته قبل از امتحانات شروع به خواندن و یادگیری می کنند، به بررسی تاثیر مدیریت زمان در موفقیت تحصیلی ۱۳۰ نفر از دانشجویان در رومانی پرداختند. در این مطالعه که همه شرکت کنندگان از هوش متوسط یا بالایی برخوردار بودند، به صورت فردی تحت مشاوره قرار گرفتند. نتایج بعد از دو ماه مداخله نشان داد که برنامه ریزی و آموزش سبکهای یادگیری در پیشرفت تحصیلی دانشجویان موثر است[۲۱].

هونگی وانگ و تیانجی سیا (۲۰۱۷) به تحقیقی با عنوان تاثیر والدین بر یادگیری خودجوش نوجوانان و موفقیت تحصیلی در زندگی شهری کشور چین پرداختند. اطلاعات از سه مدرسه راهنمایی در شهر Zhuhai از ۱۰۰۹ دانش آموز گرفته شده اند که یکی از این مدارس از گونه مدارس کلیدی در چین به حساب می آید که از طرف دولت به آن گونه مدارس اهمیت بیشتری داده می شود. ۴۸ درصد دانش آموزان دختر بودند و بیش از ۴۰ درصد دانش آموزان پدری با تحصیلات لیسانس و بالاتر دارند. اکثریت دانش آموزان در یک خانواده متوسط زندگی می کنند.

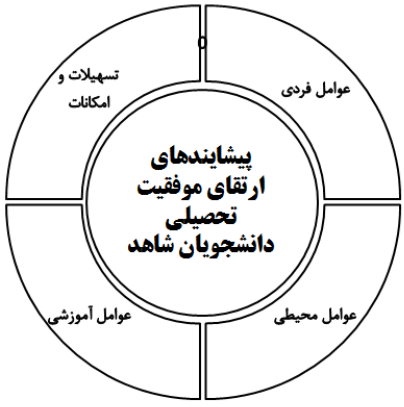
موارد زیر بررسی شده اند:

- توانایی در دروس زبان چینی، ریاضیات و زبان انگلیسی
- تعیین قوانین و چارچوب از طرف والدین
- حمایت تحصیلی والدین
- فراهم کردن کالاهای فرهنگی در منزل همچون کتب ادبی، آلات موسیقی، اطلس ها و ...
- نقش والدین در اوقات تفریحی فرزندان
- برنامه ریزی درسی مستقل دانش آموزان

در این بررسی معلوم می شود که والدین در ایجاد استقلال و تشویق به یادگیری خودجوش نقش مؤثری دارند که باعث موفقیت تحصیلی می شود.تعیین چارچوب و قوانین از طرف والدین آن تأثیر منفی نداشته است، زیرا که در جامعه چین این امر به صورت ابراز علاقه از طرف والدین به فرزندان برداشت می شود، اما در عین حال نقش مثبت برای حمایت دانش آموزان برای یادگیری خودجوش هم نداشته است. از طرفی مشخص شدکه دخالت در اوقات فراغت و کمک در تحصیل تأثیر مثبت در موفقیت تحصیلی دارد[۲۲].

مدل مفهومی پژوهش

نگارنده براساس مطالعه پیشینه تحقیق، اهداف و سوال ها، چهارچوب نظری پژوهش را تدوین کرده که شامل چهار بعد اصلی است. بر این اساس تلاش می‌شود عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان شاهد در این چهار زمینه شناسایی، طبقه‌بندی و اعتبارسنجی شوند(تصویر۱).

تصویر۱. چارچوب نظری پژوهش

روش کار

تحقیق حاضر از نگاه هدف، کاربردی است؛ زیرا می‌توان از نتایج یافته‌های آن برای ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد استفاده کرد. همچنین پژوهش حاضر از روش در زمره پژوهش‌های کمی، کیفی قرار می‌گیرد. ارائه الگو با رویکرد اکتشافی–استقرایی و با روش دلفی انجام شده است. آزمون مدل ارائه شده نیز با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی با کمک نرم‌افزار پی.ال.اس انجام شده است. برای بررسی وضعیت موجود عوامل شناسایی شده در مدل ارائه شده در جامعه هدف نیز از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شده است. جامعه آماری مورد نظر

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

برای انجام روش دلفی شامل ۲۰ نفر از اساتید و خبرگان رشته‌های علوم تربیتی و مدیریت آموزش عالی و مدیران و کارکنان مرتبط بنیاد شهید انقلاب اسلامی بوده است. همچنین جامعه آماری مورد نظر برای اعتبارسنجی مدل و ارزیابی وضعیت موجود جامعه هدف نیز شامل دانشجویان شاهد دانشگاه‌های آزاد اسلامی در شهر تهران به تعداد ۱۲۱۷ نفر بوده است که بر اساس فرمول نمونه‌گیری از جامعه محدود تعداد ۳۸۶ نفر از آنها به صورت تصادفی به عنوان نمونه آماری انتخاب شده‌اند که با استفاده از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته که حاصل عملیاتی‌سازی مفاهیم موجود در الگو بوده است مورد نظرسنجی قرار گرفته‌اند.

یافته ها

با توجه به ماهیت اکتشافی پژوهش که به دنبال ارائه الگو است بر اساس مروری که بر پیشینه پژوهش انجام شد عوامل موثر بر ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد در ۴ دسته عوامل فردی، محیطی، آموزشی و تسهیلات و امکانات قرار داده شدند. به منظور تکمیل و بومی‌سازی عوامل شناسایی شده از پیشینه پژوهش از روش دلفی استفاده شده است. بدین منظور روش دلفی در دو مرحله انجام شد.

استخراج ارکان مدل

استخراج عوامل تشکیل دهنده مدل با روش دلفی انجام شده است. دور اول روش دلفی پرسشنامه‌ای پنج سطحی طراحی شد و در انتهای شاخص‌های مربوط به هر مؤلفه، محلی برای افزودن شاخص‌های جدید و در انتهای پرسشنامه، محلی برای اضافه نمودن مولفه‌ها یا ابعادی دیگر از دیدگاه پاسخگویان در نظر گرفته شد. در این مرحله ۲۰ پرسشنامه گردآوری و تحلیل شد. در دور دوم روش دلفی نیز فهرست عوامل شناسایی شده در مرحله اول اصلاح و تعدیل شده است. در این مرحله رتبه‌بندی و درجه‌بندی خروجی‌های مرحله‌ی اول عمل متعارفی است. در مرحله سوم اعتباریابی عوامل قرار داده شده در زیر مجموعه مولفه‌های مورد نظر از خبرگان مورد نظرسنجی قرار گرفت. چون در این مرحله پرسش تحقیق پاسخ داده شد (اجماع، اشباع نظری و اطلاعات کافی) فرایند دلفی در همین مرحله پایان یافت(جدول۱).

همانگونه که در جدول ۱ دیده می‌شود میانگین همه شاخص‌ها از ۳ بالاتر است. از این رو همه شاخص‌ها از اعتبار مورد نیاز برخوردارند. سپس نتایج بدست آمده از تحلیل های کمی(تحلیل عاملی اکتشافی برای تعیین ابعاد موفقیت تحصیلی) مقدار شاخص نمونه گیری(آزمون کیزر مایر) برابر با ۰/۸۱۲ و آزمون کرویت بارتلت در سطح ۰/۰۵ معنادار گزارش شد که بیانگر آنست که اجرای تحلیل عاملی مناسب بوده است. که بر اساس عامل های استخراج شده از تحلیل اکتشافی ۴ بعد و ۱۵ مولفه تاثیر گذار برموفقیت تحصیلی در دانشجویان شاهد و ایثارگر بدست آمد. نتایج حاصل از انحراف معیار نیز نشانگر آن است که میزان اجماع بین اعضای پانل دلفی در خصوص این مفهوم در مقایسه با مرحله اول ارتقاء یافته است.

جدول ۱. نتایج حاصل از دور سوم دلفی برای شناسایی عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد

ابعاد	مولفه‌ها	تعداد شاخص ها	میانگین
بعد فردی	ویژگی های روانشناختی	۲۱	۴.۶
	ویژگی های رفتاری	۹	۴.۵۲
بعد محیطی	عوامل خانوادگی	۱۱	۴.۲۲
	عوامل اجتماعی	۱۲	۴.۶۹
	عوامل فناورانه	۷	۴.۰۷
بعد آموزشی	نظارت و ارزیابی	۳	۴.۳
	اهداف و برنامه ها	۶	۴.۵۷
	محتوای آموزشی	۳	۴.۴۰
	نحوه اجرا	۳۲	۴.۰۹
	اساتید	۲۴	۴.۷۸
بعد تسهیلات و امکانات	عوامل مادی	۵	۴.۱۳
	عوامل رفاهی	۷	۴.۴۳
	مشاوره	۴	۴.۳۳
	توانمندسازی شغلی	۶	۴.۱۴
	پژوهشی	۱۸	۴.۱۶

اعتبارسنجی مدل

برای آزمون کمی الگوی ارائه شده در با روش دلفی از تحلیل عاملی تأییدی با کمک نرم افزار پی.ال.اس استفاده شده است. بدین منظور از تحلیل عاملی تأییدی در دو مرحله استفاده شده است. در مرحله‌ی اول، چگونگی و میزان رابطه بین شاخص‌های تشکیل دهنده هر یک از مولفه‌ها با مولفه مورد نظر بررسی شده است و در مرحله دوم نیز چگونگی و میزان رابطه بین هر یک از مولفه‌ها با بعد در برگیرنده آنها ارزیابی شده

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

اســـت. بدین منظور با اســـتفاده از مدل در حللت معناداری به بررسی معنادار بودن روابط روابط پیش‌بینی شده در مدل پرداخته می‌شـود و با اسـتفاده از مدل اسـتاندارد نیز می‌توان میزان تأثیر روابطی در این مدل که معناداری آنها تأیید شده است را بررسی کرد(جدول ۲).

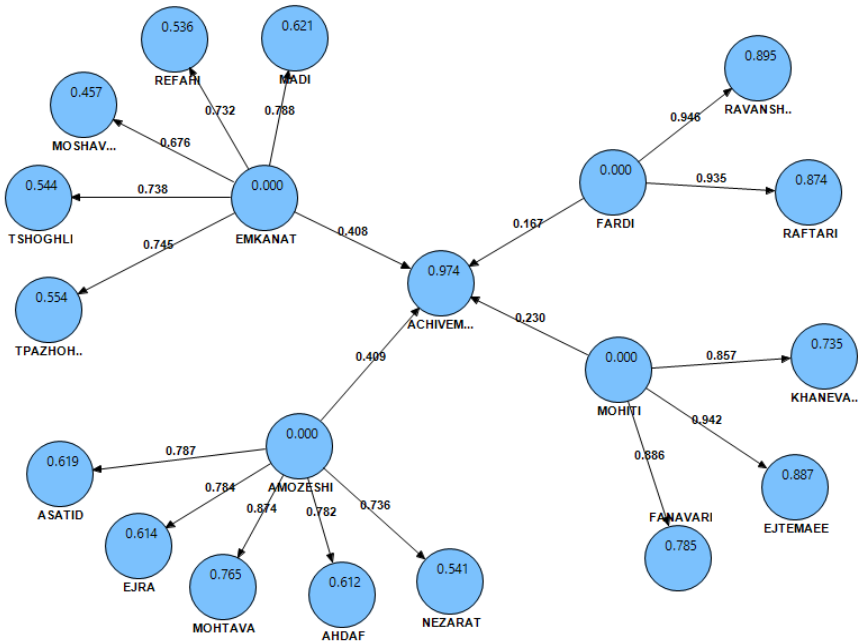
با توجه به نتایج ارائه‌شده در جدول شماره‌ی ۲، معنادار بودن اثر همه‌ی متغیرهای در نظر گرفته‌شده برای توانمندسازی روان‌شناختی، تأیید شده است؛ زیرا مقدار آنها بین ۱/۹۶و ۱/۹۶- قرار ندارد.

ارزیابی تاثیر عوامل شناسایی شده

به‌منظور بررسی روابط بیان‌شده در فرضیه‌ها، ابتدا با استفاده از مدل معناداری، معنادار بودن اثر هر یک از روابط پیش‌بینی‌شده بررسی می‌شود و سپس با استفاده از مدل استاندارد، میزان و چگونگی تأثیر هر یک از این روابط ارزیابی می‌شود(شکل ۲).

جدول ۲. نتایج حاصل از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم ارکان مدل ارتقای تحصیلی دانشجویان شاهد

ابعاد	مولفه‌ها	ضریب استاندارد	عددمعناداری	نتیجه
عوامل فردی	عوامل روانشناختی	۰/۹۶	۱۲۷/۴۵	تأیید
	عوامل رفتاری	۰/۸۷	۳۵/۶۲	تأیید
عوامل محیطی	عوامل خانوادگی	۰/۸۹	۴۴/۴۵	تأیید
	عوامل اجتماعی	۰/۹۴	۶۲/۸۸	تأیید
	عوامل فناورانه	۰/۶۵	۱۰/۳۰	تأیید
عوامل آموزشی	نظارت و ارزیابی	۰/۶۵	۸/۸۹	تأیید
	اهداف و برنامه ها	۰/۷۳	۱۴/۲۳	تأیید
	محتوای آموزشی	۰/۶۹	۱۱/۳۱	تأیید
	نحوه اجرا	۰/۹۶	۱۰۲/۰۵	تأیید
	اساتید	۰/۸۹	۳۱/۵۱	تأیید
تسهیلات و امکانات	عوامل مادی	۰/۸۰	۲۵/۸۴	تأیید
	عوامل رفاهی	۰/۸۶	۳۲/۱۲	تأیید
	مشاوره	۰/۸۱	۲۰/۴۱	تأیید
	توانمندسازی	۰/۷۹	۱۷/۹۹	تأیید
	پژوهشی	۰/۹۰	۳۸/۵۶	تأیید

شکل ۲. نمودار مدل پیشایندهای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد در حالت استاندارد

مدل در حالت استاندارد نشان می‌دهد تأثیر مثبت ابعاد توانمندسازی روان‌شناختی بر خلق دانش قابل تأیید است. بدین ترتیب بر مبنای نتایج به‌دست آمده از مدل معناداری و مدل استاندارد، می‌توان نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش را در جدول شماره‌ی ۳ خلاصه کرد.

الگوی کلی روابط بین متغیرها در مدل معادلات ساختاری با فرضیه‌های بیان‌شده سازگار بودند؛ هر چهار رابطه‌ی بررسی‌شده معنادار و مهم بوده‌اند. بر مبنای نتایج به‌دست‌آمده هر چهار دسته

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

عوامل فردی، محیطی، آموزشـــی و تســـهیلات و امکانات بر موفقیت تحصـیلی دانشـجویان شـاهد تاثیرات مثبت قابل توجهی داشته‌اند. در این میان عوامل آموزشی و امکانات با ضـریب تاثیر ۴۰ درصـــد هر دو در رتبه اول قرار داشـــته‌لند و پس از آن نیز عوامل محیطی در رتبه دوم و عوامل فردی در رتبه ســوم میزان تاثیرگذاری بر ارتقای موفقیت تحصـــیلی دانشـــجویان شـــاهد برخوردار بوده‌اند.

برای بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش، ضریب تعیین متغیرهای پنهان درون‌زای مدل محاسبه می شود. R2 معیاری است که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به‌کار می‌رود و نشان از تاثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا دارد. یکی از مزیت‌های اصلی روش PLS این است که این روش قابلیت کاهش خطاها در مدل‌های اندازه‌گیری و یا افزایش واریانس بین سازه‌ها و شاخص‌ها را دارد. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضریب تعیین ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته می شود. با توجه به جدول بالا مقادیر R2 شامل(۰.۹۷۴ برای متغیر موفقیت تحصیلی) بالای ۰.۶۷ بوده و نشان از برازش مناسب مدل دارد.

ارزیابی وضعیت موجود پیشایندها

برای بررسی وضعیت متغیرهای تحقیق (مناسب یا نامناسب بودن) از آزمون میانگین یک جامعه آماری استفاده شد؛ لازم به ذکر است در بررسی وضعیت متغیرها، وضعیت مناسب به وضعیتی گفته می شود که در آن میانگین امتیاز متغیر بزرگ‌تر از عدد ۳ باشد و علامت حد بالا و پایین فاصله اطمینان به دست آمده هر دو مثبت باشد. در مقابل وضعیت نامناسب به وضعیتی گفته می شود که درآن میانگین امتیاز متغیر کوچک تر از عدد ۳ باشد و علامت حد بالا و پایین فاصله اطمینان به دست آمده هر دو منفی باشد. همچنین در صورتی که میانگین امتیاز متغیر برابر با ۳ بوده و علامت حد بالا و پایین فاصله اطمینان به دست آمده یکی منفی و دیگری مثبت باشد وضعیت متغیر متوسط خواهد بود. جدول .... نتایج حاصل از ارزیابی وضعیت موجود پیشایندهای ارتقای تحصیلی دانشجویان شاهد را از نگاه نمونه آماری مورد نظرسنجی قرار گرفته نشان می‌دهد(جدول۴).

جدول ۳. نتایج حاصل از بررسی فرضیه‌ها

فرضیه	مسیر: تاثیر مثبت عوامل	ضریب استاندارد	اعداد معناداری	نتیجه
۱	فردی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد	۰.۱۶۷	۷.۰۷۹	تأیید
۲	محیطی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد	۰.۲۳۰	۷.۹۳۵	تأیید
۳	آموزشی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد	۰.۴۰۹	۸.۶۸۱	تأیید
۴	تجهیزات و امکانات بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد	۰.۴۰۸	۱۱.۵۰۷	تأیید

جدول ۴. وضعیت موجود پیشایندهای ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد

ابعاد	مؤلفه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان		وضعیت متغیر
									حد پایین	حد بالا	
فردی	عوامل فردی	۳۷۳	۳.۱۰۹۸	۰.۲۲۰۳	۹.۶۲۲	۳۷۲	۰	۰.۱۰۹۷۹	۰.۰۸۷۴	۰.۱۳۲۲	مناسب
	ویژگی های روانشناختی	۳۷۳	۳.۰۰۹۵	۰.۲۰۰۹۵	۰.۹۱۵	۳۷۲	۰.۳۶۱	۰.۰۰۹۲	-۰.۰۱۰۹	۰.۰۳	متوسط
	ویژگی های رفتاری	۳۷۳	۳.۳۴۷۲	۰.۵۱۱۲۲	۱۳.۱۱۶	۳۷۲	۰	۰.۳۴۷۲۲	۰.۲۹۵۲	۰.۳۹۹۳	مناسب
محیطی	عوامل محیطی	۳۷۳	۲.۹۱۵۱	۰.۲۲۹۹	-۷.۱۲	۳۷۲	۰	-۰.۰۸۴۸	-۰.۱۰۸۳	-۰.۰۶۱۴	نامناسب
	خانوادگی	۳۷۳	۳.۰۷۲۷	۰.۴۴۳۷	۳.۱۶	۳۷۲	۰.۰۰۲	۰.۰۷۲۷	۰.۰۲۷۵	۰.۱۱۷۹	مناسب
	اجتماعی	۳۷۳	۲.۸۶۳۹	۰.۳۶۸۹	-۷.۱۲	۳۷۲	۰	-۰.۱۳۶۰	-۰.۱۷۳۶	-۰.۰۹۸۵	نامناسب
	فن آوری	۳۷۳	۲.۷۲۸۶	۰.۳۱۴۷	-۱۶.۶۵	۳۷۲	۰	-۰.۲۷۱۴	-۰.۳۰۳۵	-۰.۲۳۹۴	نامناسب
آموزشی	عوامل آموزشی	۳۷۳	۲.۹۲۰۹	۰.۲۳۶۴۸	-۶.۴۵	۳۷۲	۰	-۰.۰۷۹۰	-۰.۱۰۳۱	-۰.۰۵۵	نامناسب
	نظارت و ارزیابی	۳۷۳	۲.۵۳۳۳	۰.۸۸۵۶۲	-۱۰.۱۷	۳۷۲	۰	-۰.۴۶۶۶	-۰.۵۵۶۸	-۰.۳۷۶۵	نامناسب
	اهداف و برنامه ها	۳۷۳	۲.۸	۰.۳۲۳۶۱	-۱۱.۹۳	۳۷۲	۰	-۰.۲	-۰.۲۳۳۰	-۰.۱۶۷	نامناسب
	محتوای آموزشی	۳۷۳	۲.۶۶۷	۰.۲۹۸۵۴	-۲۱.۵۶	۳۷۲	۰	-۰.۳۳۳۳	-۰.۳۶۳۷	-۰.۳۰۲۹	نامناسب
	نحوه اجرا	۳۷۳	۲.۸۶۲۵	۰.۱۳۲۱۷	-۲۰.۰۸	۳۷۲	۰	-۰.۱۳۷۵	-۰.۱۵۱۰	-۰.۱۲۴۰	نامناسب
	اساتید	۳۷۳	۳.۱۱۵۲	۰.۵۷۴۵۶	-۳.۸۷	۳۷۲	۰	۰.۱۱۵۱۵	۰.۰۵۶۶	۰.۱۷۳۷	مناسب
امکانات و تسهیلات	امکانات و تسهیلات	۳۷۳	۳.۰۴۸۸	۰.۶۵۳۲۴	۱.۴۴	۳۷۲	-۰.۱۵	۰.۰۴۸۸۵	-۰.۰۱۷۷	۰.۱۱۵۴	متوسط
	مادی	۳۷۳	۳.۷۶	۱.۱۹۰۸۸	۱۲.۳۲	۳۷۲	۰	۰.۷۶	۰.۶۳۸۷	۰.۸۸۱۳	مناسب
	رفاهی خدماتی	۳۷۳	۳.۷۱۴۳	۰.۷۸۸۷۲	۱۷.۴۸	۳۷۲	۰	۰.۷۱۴۲۹	۰.۶۳۴۰	۰.۷۹۴۶	مناسب
	خدمات مشاوره ای	۳۷۳	۲.۴۵	۰.۵۱۰۵۹	-۲۰.۸	۳۷۲	۰	-۰.۵۵	-۰.۶۰۲۰	-۰.۴۹۸۰	نامناسب
	توانمندسازی شغلی	۳۷۳	۲.۷۳	۰.۷۰۴۹۰	-۷.۳۰	۳۷۲	۰	-۰.۲۶۶۷	-۰.۳۳۸۴	-۰.۱۹۴۹	نامناسب
	تسهیلات پژوهشی	۳۷۳	۲.۸۲۶۱	۰.۶۸۶۴۸	-۴.۸۹	۳۷۲	۰	-۰.۱۷۳۸۶	-۰.۲۴۳۸	-۰.۱۰۴۰	نامناسب

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

بحث

امروزه منابع انسانی سرمایه‌ای ارزشمند، ارزش‌آفرین، غیرقابل تقلید و غیرقابل جایگزین به شمار می‌رود . یکی از الزامات توسعه این سرمایه وجود زیرساخت مناسب در دانشگاه است که می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان باشد. موفقیت تحصیلی به معنای دستیابی فراگیر به اهداف و مقاصد آموزشی و پرورش دانش و توانمندی‌های مورد انتظار از هر دوره تحصیلی خاص است[۱۶]. بهسازی شرایط و الزامات ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان می‌تواند به پرورش همه جانبه و آماده‌سازی آنها برای ایفای نقش موثرتر در جامعه آماده سازد. این موضوع در خصوص دانشجویان شاهد و ایثارگر اهمتی دوچندان و خاص دارد. محدودیت‌ها و چالش‌های شخصی، خانوادگی، اجتماعی و اقتصادی این دسته از دانشجویان از سویی و ضرورت پاسداشت رشادت و ایثار شهدا و ایثارگران از سوی دیگر توجه به موفقیت تحصیلی این دانشجویان را برای مسئولین مرتبط ضروری ساخته است. از این رو در پژوهش حاضر تلاش شده الگویی از عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر ارائه شود. بدین منظور پس از مرور پیشینه نظری و تجربی موضوع چارچوب نظری پژوهش تدوین شد که شامل چهار دسته عوامل فردی، محیطی، آموزشی و امکانات و تسهیلات بوده است. به منظور بومی‌سازی، انطباق و تکمیل عوامل موثر در این زمینه طی دو مرحله با استفاده از روش دلفی از خبرگان مرتبط با موضوع نظرسنجی شد و الگوی نهایی تدوین شد. اعتبارسنجی مدل نیز روابط میان شاخص‌ها، مولفه‌ها و ابعاد تشکیل دهنده الگوی ارائه شده را تأیید کرد. بر این اساس الگوی پیشایندهای ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثارگر شامل چهار بعد، ۱۵ مولفه و ۱۶۸ شاخص است.

نخستین بعد تشکیل دهنده مدل شامل عوامل فردی موثر بر موفقیت تحصیلی این دانشجویان است که خود شامل دو مولفه قابلیت‌های روانشناختی و مهارت‌های شخصی است. با توجه به نقش ذهن و قابلیت‌های شناختی در موفقیت انسان. این قابلیت‌ها می‌توانند بر ارتقای موفقیت تحصیلی دانشجویان و از جمله دانشجویان شاهد و ایثارگر نیز تاثیرگذار باشند. در این میان قابلیت‌های مربوط به هوش هیجانی، انگیزه، خلاقیت، تفکر انتقادی و اعتماد به نفس از توان تبیین‌گری ویژه‌ای در زمینه موفقیت تحصیلی برخوردارند. این به آن دلیل است که یکی از الزامات اساسی موفقیت باور داشتن به امکان‌پذیری موفقیت و برخورداری از خودباوری برای دستیابی به آن است. این یافته‌ها با نتایج مطالعات ابولقاسمی، ۱۳۹۰؛ موسوی داودی و همکاران ۲۰۱۸؛ باراجاس، ۲۰۱۳ سازگار بوده است. افزون بر این یکی از الزامات اصلی هرگونه موفقیت از جمله موفقیت تحصیلی برخورداری از مهارت‌های شخصی مورد نیاز است تا با استفاده از آنها بتوان اقدامات مورد نیاز برای دستیابی به اهداف مورد نظر به صورت هوشمندانه و به درستی انجام شوند. از جمله مهم‌ترین این مهارت‌ها که بر موفقیت تحصیلی این دانشجویان تاثیر قابل توجهی داشته‌اند عبارتند از: مهارت‌های ارتباطی، مهارت اجتماعی، مهارت تصمیم‌گیری و مدیریت زمان.

نتیجه گیری

بررسی وضعیت موجود عوامل فردی در جامعه هدف نشان داد قابلیت‌های روانشاختی در وضعیت متوسط و مهارت‌های رفتاری در وضعیت مناسبی قرار داشته‌اند. وضعیت مجموع عوامل فردی نیز مناسب بوده است.

در کنار خانواده، ویژگی های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و همچنین فناوری عواملی هستند که بر موفقیت تحصیلی دانشجویان تاثیر گذار هستند و اگر اجتماع رویکرد حمایتی نسبت به خانواده ایثارگران داشته باشد و فرهنگ تقدیر از کسانی که در راه دفاع از کشور جانفشانی کرده اند تقویت گردد، موجب تقویت حمایت های اجتماعی و فرهنگی از خانواده های ایثارگران می شود که می تواند فرایند تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثار گر را تسهیل و بر موفقیت آنان بیفزاید. همچنین وضعیت اقتصادی مناسب می تواند در تامین و واگذاری امکانات و خدمات آموزشی بر دانشجویان شاهد و ایثارگر کمک و از دغدغه های اقتصادی آنان کاهش و مسیرهای موفقیت تحصیلی آنان را هموارتر نماید. فناوری نیز به عنوان یکی از نیروهای پیشران محیطی، می تواند بسیترهای لازم را برای توسعه امکانات آموزشی و دسترسی دانشجویان به منابع اطلاعاتی و سایر خدمات را تسهیل و موجب کمک به موفقیت تحصیلی دانشجویان گردد و فاصله های مکانی و همچنین محدودیت های فیزیکی مرتبط با آموزش با پیشرفت و توسعه فناوری کاهش پیدا خواهد کرد که این امر به نوبه خود فرایند تحصیل و موفقیت تحصیلی دانشجویان شاهد و ایثار گر را هموارتر خواهد کرد. در بعد آموزشی برای فرزندان شاهد و ایثارگر به نظر می رسد به دلیل مسائل و مشکلاتی که فرزندان شاهد و ایثارگر(به خاطر فقدان پدر و سرپرست خانواده، وجود بیماری های مختلف ناشی از جنگ جهت بازماندگان فعال جنگ(جانبازان) و مشکلات رفتاری سرپرستان خانواده ها) دارند، کاملا مشهود است که مانند سایر افراد نمی توانند بدون دغدغه تحصیل کنند و با مشکلات ناشی از جنگ باید دست و پنجه نرم کنند پس وجود تسهیلات آموزشی کاملا ضروری به نظر می رسدو حتی بهتر است بنیاد شهید و امور ایثارگران و دولت سرمایه گذاری های مختلف در طول تحصیل(کلاس های تقویتی با کیفیت بالا، مشاوره تحصیلی و ....) آنان را یاری رساند. بحث مربوط به امتیازات یا تسهیلات و امکانات ویژه فرزندان شاهد و ایثارگر بعد چهارم این پژوهش است. پس از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، مسئولان کشور جهت ارتقاء سطح زندگی آنها تسهیلات ویژه ای را در نظر گرفتند. این قانون مورد پذیرش و استقبال آحاد

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

ملت قرار گرفت و از نگاه عمومی قانونی عادلانه تلقی شد. نسل جدید باید بداند آسایش و امنیت امروز او مرهون ایثارگری ها و فداکاری ها و شهادت کسانی است که این موقعیت را برای او فراهم نموده اند. این ارزشها به صور گوناگون باید در نسل های جامعه جاری شود. لذا مکانیزم های این جریان با توجه به سطح فرهنگ جامعه قابل تعریف است و در جوامع مختلف به تناسب برخورداری از امکانات و تسهیلات، ساز و کارهای متفاوتی برای انتقال ارزشها تعریف شده است. با توجه به اینکه پژوهش‌های مبتنی بر نگرش‌سنجی به خودی خود با پیچیدگی‌ها و محدودیت-هایی همراهند. این پژوهش نیز از این محدودیت‌ها به دور نبوده است و در قضاوت‌های ارائه شده به وسیله افراد امکان سوگیری دور از ذهن نیست. همچنین در این پژوهش تنها دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد شهر تهران بررسی شده است و از این رو در خصوص تعمیم نتایج حاصل از این پژوهش نیاز است با احتیاط عمل شود. همچنین گسترده بودن دامنه عوامل مورد بررسی در این پژوهش موجب شد مطالعه آنها با عمق و موشکافی زیادی همراه نباشد.

سپاسگزاری

محققین ازکلیه اساتید و خبرگان محترم و همچنین از دانشجویان شاهد و ایثارگر دانشگاه های آزاد شهر تهران که با تکمیل پرسشنامه محقق را در اجرای این مطالعه یاری نمودند، تشکر می نمایند. و همچنین جا دارد از استاد راهنمای خود جناب آقای دکتر صاحب الزمانی و استاد مشاورم پرفسور دکتر قورچیان تقدیر و تشکر کنم.

سهم هر نویسنده

این مقاله برگرفته از کار پایان نامه دوره دکتری این جانب حسین نامدار، داشجوی مدیریت آموزش عالی می باشد. که جناب آقای دکتر صاحب الزمانی به عنوان استاد راهنما و پرفسور دکتر قورچیان به سمت استاد مشاور بنده را راهنمایی کرده اند.

ملاحظات اخلاقی

در ایـن پـژوهش رضـایت آگاهانـه مشـارکت کننـدگان، اخـلاق در اسـتفاده از پرسشـنامه و رعایـت حقـوق انسـانی مشارکت کنندگان در تمـام اوصـول مـورد احتـرام بـوده اسـت. این پژوهش برگرفته از پایان نامـه دکتـری بـا شـماره ابلاغیـه ۹۷/۲-۱ هست.

منابع

1. Geremew M, Abdissa Gurmesa D. [Factors that Influences Students Academic Performance: A Case of Rift Valley University]. Jimma, Ethiopia, Journal of Education and Practice. 2015;22(6):1735-2222.
2. Roudbari M, Aslmarz B. [The academic progress of students in Zahedan University of Medical Sciences and its associated factors]. Strides Dev Med Edec .2011;7(2):52-147.
3. Mirkamali et al.[Measuring the impact of mental health on academic performance of students considering the mediating the academic progress motivation]. Knowledge and Research in Applied Psychology. 2015;16(2).
4. Seyedmajidi M, Babaei N, Adyani M, Bijani A. [Investigating the individual factors affecting the Educational Status of Students of Babol University of Medical Sciences]. Two Quarterly Journal of Medical Education of Medical Education Development Center, Babol University of Medical Sciences, Babol University of Medical Sciences.2015;1(4) : 36-43.
5. Lavasani Gh, Dorani K. [The relationship between personal and family characteristics with academic progress of psychology and educational sciences students of Tehran University]. the journal of Psychology and Educational Science.2004;2: 1-21.
6. Najarian B, Soleimanpour M, Liami F .[Examining the students' academic performance in Shahid Chamran and Ahwaz Medical Sciences Universities].1994; 19: 57-78.
7. Ghanbari Nasab, Mahboubeh (2018). Reasons and motives for concealing identity between students of the children of martyrs and martyrs of Ferdowsi University of Mashhad, Master Thesis in Social Sciences, Ferdowsi University of Mashhad.
8. Abolghasemi A. [The relationship between resilience, stress and self-efficacy with life satisfaction in students with high and low educational progress]. 2011; 7(3): 131-152.
9. Mousavi Davoudi SM & et al.[The Impacts of Teacher's Efficacy and Motivation on Student's Academic Achievement in Science Education among Secondary and High School Students]. EURASIA J. Math., Sci Tech. Ed. ٢٠١٨;١٤(٦):٢٣٥٣_٢٣٦٦.
10. Barajas C. A.[group counseling curriculum using study skills to enhance academic achievement in middle school students. Master s thesis in school counseling]. California state University. 2013.
11. Dehqani M.R, Talebian E, Zare Shahi R, Porkhandani E, Pourkhandani A. [Educational success and the factors affecting it from the foreign graduates' point of view: A qualitative study]. Journal of Medical Education Studies and Development.2009;6(2): 99-109.
12. Noohi S, Hosseini M, Rokhsarizadeh H, Sabouri A, Alishiri Gh. [Studying the progress motivation and its relationship with academic success in

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]

medical, nursing and health Service students of Baqiyatallah University of Medical Sciences]. Journal of military medicine.2012; 14 (3):200-204.
13. Kobal D. & Musek J .[Self concept and academic achievement: Slovenia and France. Personality and individual differences].2001;30:887-899.
14. Green J, Arief G, Liem A, Colmar S, Marsh H & Mclnerney D .[Academic motivation, self-concept, engagement, and performance in high school: Key processes from a longitudinal perspective]. journal of Adolescence.2012; 35(5): 1111-1122.
15. Sudha S, Kavitha ES. [the effect of social networking on students' academic performance: the perspective of faculty members of periyar university, salem].Library Philosophy and Practice (ejournal).2016:1455.
16. Naderi E, Seif Narani M .[Research methods and the way of evaluating them in the humanities, Tehran]. Badr Publications.2004.
17. Kyung Ryung Kim, Eun Hee Seo.[The relationship between teacher efficacy and students' academic achievement: A meta-analysis, Social Behavior and Personality] an international journal.2018; 46(4): 529-540.
18. Isfahani Asl, Maryam (2002). Comparison of individual and social adjustment and academic achievement of control and non-control students guided to the five priorities according to the academic guidance program. Research project implemented in collaboration with the General Administration of the Martyr of the Islamic Revolution Foundation of Khuzestan
19. Khodayari Fard, Mohammad; Rahimi Nejad, Abbas and Abedini, Yasmin (2007). Investigating the factors affecting the social adjustment of control and non-control students, Shiraz Journal of Social Sciences and Humanities, Volume 26, Number 3, Fall 2007
20. Shirvani, Aladdin (2008). Comparison of academic performance of control and self-sacrificing students in centralized or scattered design schools, retrieved September 31, 2010 from http://www.navideshahed.com/fa/index.php?UI D=212381
21. Indreica ES, Cazan AM, Truta C. [Effects of learning styles and time management on academic achievement]. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2011; 30: 102-1096.
22. Hongyu W , Tianji C. [Parental involvement, adolescents' self-determined learning and academic achievement in Urban China, International Journal of Psychology]. 2017; 52(1) : 58–66.

[Downloaded from edcbmj.ir on 2026-11-08]